Ελευθερία, 24/5/1964

'Απόκομμα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
Χρονολογία 24 ΜΑΙ 1964

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΛΥΠΤΑ ΣΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

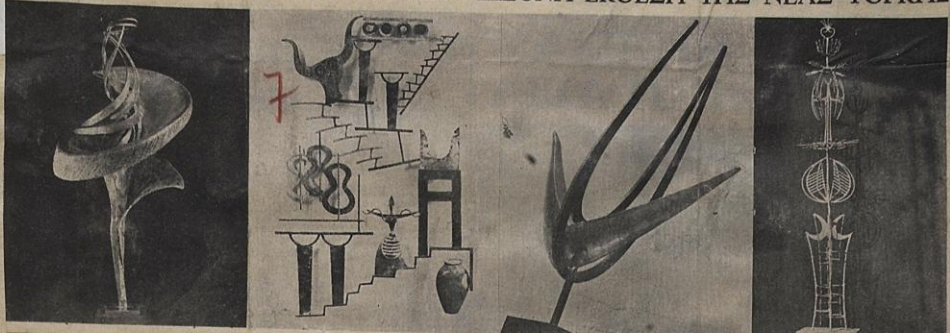

Τὰ τέσσερα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ γλυπτὰ τῆς Φρόσως Εὐθυμιάδη - Μενεγάκη, ποὺ κοσμοῦν τὸν περίβολο τοῦ Ἑλληνικοῦ περιπτέρου στὴν Παγκόσμιο Ἔκθεση τῆς Νέας Ὑόρκης. Τὰ γλυπτὰ τῆς Ἑλληνίδας γλύπτριας, τοποθετημένα πάνω σὲ μαῦρες σιδερένιες βάσεις μέσα στὸ πράσινο τοῦ ἐδάφους, ἀντικρύζουν τὴν κεντρικὴ πλατεία τῆς Ἐκθέσεως. Τὰ ὕψη τους κυμαίνονται ἀπὸ 1.50 — 3.50 μέτρα καὶ ἡ ὕλη τους εἶναι ἀπὸ σφυρήλατο ὀρείχαλκο, χαλκό, σίδερο. Ἡ σύλληψη τῆς ἰδέας σὰν περιεχόμενο καὶ ἡ μορφή της σὰν ἐκτέλεση ἑλκύουν τὸν θαυμασμὸ τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἡ κομψότητα τῆς φαντασίας καὶ ἡ τελειότητα τῆς τεχνικῆς στὸ ἔργο τῆς Εὐθυμιάδη ἐντυπωσιάζουν. Στὴν φωτογραφία ἀπὸ ἀριστερά: 1. «Μπαλλαρίνα», 2. «Μινωικό», 3. «Πουλί» καὶ 4. «Τοτὲμ τοῦ βυθοῦ».

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΣΤΗ Ν. ΥΟΡΚΗ

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΦΡ. ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ — ΜΕΝΕΓΑΚΗ

Λίγα καλλιτεχνικὰ ἔργα στὴ σύγχρονη ἀντίληψη τῆς τέχνης πραγματοποιημένα, μποροῦν νὰ ἀποκαλύψουν μὲ τόση σαφήνεια τὶς ρίζες τῆς καταγωγῆς τους καὶ νὰ ἀναπτύξουν μὲ τέτοια ἄνεση τὸν κορμὸ καὶ τὰ κλαδιὰ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ἀναστήματός τους σ' ἕνα παγκόσμιο χῶρο ἐπιδράσεων καὶ προσαρμογῶν. Ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ μοντέρνα ἔργα διατηρῶντας τὸ ρυθμὸ τῆς μητρικῆς γλώσσας κατορθώνουν νὰ μεταδώσουν μὲ τὴν «Ἐσπεράντο» τῆς διεθνοῦς τέχνης, τὰ πανανθρώπινα κοινὰ νοήματα τῆς ἀπὸ τὸν μακρυνὸ καιρὸ τῶν πρώτων ψελλισμάτων της ὡς τὴν σημερινὴ σοφία της.

Σ' αὐτὰ τὰ ἔργα ἔχει καταταχθῆ, τόσο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν διεθνῆ κριτικὴ γνώμη ἡ γλυπτικὴ τῆς Φρόσως Εὐθυμιάδη — Μενεγάκη.

Γιατὶ ἡ γλύπτρια αὐτή, ὅπου κι ἂν μετέφερε τὸν κόσμο τῶν γλυπτῶν της, ἐπέβαλε μ' αὐτὸν καὶ τὴ μνήμη τῆς ἑλληνικῆς καταγωγῆς της. Κι ἀπὸ ὅπου πέρασε συνέλεξε ἐκείνη τὴν πολύτιμη πρωτεϊκὴ οὐσία ἀπὸ τὴν καρδιὰ τῆς τέχνης — καρδιὰ τῶν λαῶν — γιὰ νὰ τὴν ζυμώση, νὰ τὴν ἑνοποιήση μὲ τὴν καρδιὰ τοῦ τόπου της σὲ μιὰ ἑνιαία σφαιρικὴ ὕλη καὶ μορφὴ — ἀπαίτηση τῆς ἐποχῆς: γιὰ τὸν σύγχρονο προορισμὸ τῆς μεταδόσεως καὶ τῆς ἑνώσεως τῶν πανανθρώπινων ἰδεωδῶν στὴ ζωὴ καὶ στὴν τέχνη.

Ἡ Φρόσω Εὐθυμιάδη - Μενεγάκη εἶχε αὐτὴν τὴν ἱερὴ φλόγα, ἀπὸ τὴ ματιὰ στὸ χέρι — ν' ἀρπάξη καὶ νὰ ξαναδώση μὲ τὴ δυνατότητα τῶν πλαστικῶν ἐκφράσεών της, αὐτὸ τὸ αἰώνιο αἴτημα τοῦ ἀνθρώπου γιὰ πλαστικὴ ἀναδημιουργία τοῦ μυστηρίου ποὺ τὸν περιβάλλει καὶ λέγεται ζωὴ κι' εἶναι καλυμμένο μὲ τὸ ἐξαίσιο πέπλο τῶν ρυθμῶν — νόμων του. Καὶ ποὺ μόνον αὐτός, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ συλλάβη.

Γιὰ νὰ τοὺς κάνη θρησκεία καὶ λόγο ὑπάρξεώς του σ' αὐτὸν τὸν κόσμο.

Τὸ αἴτημα ἦταν πανανθρώπινο. Ἡ Ἑλληνίδα γλύπτρια θέλησε νὰ γνωρίση τὴ μορφοποίησή του ἀπὸ τοὺς διάφορους λαοὺς τῆς γῆς, γιὰ νὰ νοιώση βαθύτερα τὴν πλατειά, τὴν ὁλόκληρη μεγαλωσύνη του.

Ἡ δίψα της γιὰ τὰ μεγάλα ταξίδια βγαίνει μέσα ἀπ' αὐτὴν τὴ λαχτάρα γνώσεως. Πῶς μετέπλασαν τὰ χέρια τῶν λαῶν καὶ τὸ καθένα χωριστά, τὸν θαυμασμό τους γιὰ τὴν εὐρυθμία τοῦ κόσμου, δαμάζοντας ἔτσι τὸ μέγα φόβο τους γιὰ τὸ δυσανάλογο τῆς ἀνθρώπινης διάρκειας πρὸς τὸ αἰώνιο τῆς φύσεως.

Ἡ δίψα τῶν ταξιδιῶν στὴν Εὐθυμιάδη βγαίνει ὡστόσο κι' ἀπὸ τὴν ἀνάγκη της νὰ γνωρίση αὐτὸν τὸν τόσο λεπτεπίλεπτο παντοδύναμο ἀνθρώπινο σπόρο ποὺ ξάπλωσε σ' ὅλη τὴ γήινη ἐπιφάνεια τὴν βεβαιότητα τῶν χεριῶν του.

Ἡ Φρόσω Εὐθυμιάδου ἀπὸ κάθε ταξίδι της δὲν μεταφέρει ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις, δὲν μᾶς πληροφορεῖ γιὰ παράδοξα ἐξωτικὰ στοιχεῖα, δὲν μᾶς κουβαλάει τὸν τουριστικό της θαυμασμὸ γιὰ τὰ περίεργα ἢ ἐξαίσια ποὺ εἶδε γιὰ Ναοὺς καὶ θρησκεῖες καὶ τέχνες μακρυνῶν λαῶν. Ἡ γλύπτρια ἀπὸ κάθε ταξίδι της φέρνει σὰν θησαυρὸ τὴ βαθύτερη μ' αὐτοὺς τοὺς λαοὺς ἐπαφή της: ὅ,τι τῆς ἔδωσε τὸ ἄγγιγμα ποὺ ἡ ἰδιάζουσα εὐαισθησία της, κατώρθωσε νὰ ἔχη μὲ τὴ ψυχὴ αὐτῶν τῶν λαῶν.

Πολὺ ἀργότερα αὐτὸς ὁ θησαυρός, σὰν ἔκφραση καὶ αἰσθητικὰ γνωρισμά τους, ἔρχεται νὰ προσθέση κάποιο καινούργιο στοιχεῖο στὴ γλυπτική της. Ὄχι ὅμως ἐξωτερικὰ ἐξωτικό. Εἶναι στοιχεῖο βαθειᾶς γνωριμίας μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸ πρόσθεσαν στὴν τέχνη τοῦ πλανήτη μας.

Στὶς «Κουκουβάγιες» της μὲ τὸν Τοτεμικὸ συμβολισμὸ τοῦ μυστηρίου τους, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ πρῶτες θρησκεῖες, στὶς «Γυναῖκες τοῦ Λούξορ» μὲ τὸ καλυμμένο μυστήριο τῆς μορφῆς, στὶς «Σίβυλλες» καὶ στοὺς «τσοπάνους» τῶν ἐρήμων, στὶς «Χορεύτριες» καὶ στὰ «Πουλιά»!

Τὸ ἴδιο αἰώνιο μυστήριο ποὺ ὁ ἄνθρωπος προσκύνησε μέσα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ δύναμή του νὰ τὸ συλλάβη, δίνοντας τοὺς διάφορους πολιτισμοὺς μὲ τὴν τέχνη του, ποὺ τόσα κοινὰ χαρακτηριστικὰ ἔχει, τότε ἀκόμη ποὺ ἀναπτυσσόταν στὰ πέρατα τῆς γῆς κι' ἦταν ἀποκομμένη ἀπὸ ἐπικοινωνίες. Κι' ὡστόσο ἑνωμένη μὲ τὴν πανανθρώπινη ἰδιότητα τῆς ἔκφρασής της.

Ἡ Φρόσω Εὐθυμιάδη - Μενεγάκη, ταξιδεύοντας στὴν Αἴγυπτο, στὴ Λατινικὴ Ἀμερική, (Περοῦ, Βολιβία, Κολομβία, Μεξικό) στὴ Βόρειο Ἀμερική, στὴν Ἀσία (Ἰνδίες, Ἰνδονησία, Ταϋλάνδη, Καμπότζια, Ἰαπωνία), ἔνοιωσε βαθειὰ αὐτὴ τὴν κοινὴ ἰδιότητα.

Στὸ ἔργο της ἐνῶ διακρίνεται ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδραση τῆς κυριαρχίας τοῦ πνεύματος συνυπάρχει ὁ τρόμος τοῦ ἐνστίκτου μέσα στὰ μυθολογικὰ στοιχεῖα τὰ παγκόσμια, ποὺ καταφέρνουν νὰ ἑνώνονται μὲ τὰ σύγχρονα σύμβολα ὡστόσο, μ' αὐτὴν τὴν αἰσθητικὴ κατάκτηση τοῦ δέους μέσα ἀπὸ τὴν ὀμορφιά.

Οἱ γυναῖκες της χάνοντας σιγὰ - σιγὰ αὐτὴ τὴν κλειστὴ φόρμα ποὺ ἔσφιγγε πρὸς τὴ γῆ τὸ μυστήριο τῆς θηλυκῆς τους ὕπαρξης, γίνονται σύγχρονες νύμφες, νεράϊδες, χορεύτριες ποὺ διαγράφουν τώρα αὐτὲς τὸ χῶρο, μὲ μιὰ κίνηση πρὸς τὰ ἄνω ποὺ τὶς ἀποσπάει ἀπ' τὴ γῆ καὶ τὶς κάνει ἰδέες κινούμενες στὸ στροβίλισμα τοῦ σφυρήλατου ὀρείχαλκου, ποὺ τὶς σχεδιάζει.

Τὰ πουλιά της, οἱ αἰνιγματικοὶ ἀκίνητοι ὄγκοι τῶν γήϊνων θεῶν σιγὰ - σιγὰ γίνονται σύγχρονα σύμβολα τῆς δύναμης τοῦ ἀνθρώπου. Ξεκολλοῦν ἀπ' τὴ γῆ, ἀπογειώνονται, κατακτοῦν τὸν ἀέρα γιὰ νὰ διαγράψουν μέσα στὸ διάστημα τὸ μεγάλο ὄνειρο τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πέταγμά του στὸ μέγα μυστήριο.

Τὸ ἔργο τῆς Μενεγάκη ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς πορείας του ὡς τώρα κράτησε ὡστόσο τὴν ἴδια λατρεία πρὸς τὴν ὀμορφιά. Εἰσῆλθε, περνῶντας ἀπ' τὸ παληό, στὸ σύγχρονο πνεῦμα, κυριαρχῶντας πάνω στὸ δέος τοῦ πρώτου καὶ στὸ ἄγχος τοῦ δεύτερου, μὲ μιὰ σοφία αἰσθητικῆς θεωρήσεως.

Ἔτσι ποὺ ποτὲ οὔτε μὲ τὸν ὄγκο οὔτε μὲ τὴν αἰχμή του, νὰ μὴ καταβληθῆ.

Θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῆ ἡ σύλληψη τῆς μορφῆς του: ἕνα πέταγμα πουλιοῦ πάνω ἀπ' τοὺς αἰῶνες, γύρω ἀπ' τὴ γῆ.